

О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е

I. УСТАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Уставни основ за доношење Закона о иновационој делатности садржан је у члану 97. став 1. тачка 12. Устава Републике Србије, којим је дато овлашћење Републици да уређује и обезбеђује развој Републике Србије, политику и мере за подстицање равномерног развоја појединих делова Републике Србије, укључујући и развој недовољно развијених подручја, организацију и коришћење простора, научно-технолошки развој, као и тачки 17. тог члана којом се Република овлашћује да уређује и обезбеђује друге односе од интереса за Републику, у складу са Уставом.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Иновациона делатност је први пут уређена у Републици системским Законом о иновационој делатности („Службени гласник РС“, број 110/05), који је дефинисао природу иновационих делатности, доношење годишњих програма, врсту пројеката и кроз које се програмске активности реализују, као и организациону структуру носилаца иновационе делатности. Законом о изменама и допунама Закона о иновационој делатности („Службени гласник РС“, број 18/10) отклоњени су недостаци уочени у трогодишњем периоду примене донетог закона, који су у једном делу узрокована крутим решењима или сувише детаљном регулацијом иновационе делатности, која је по својој природи подложна променама. Законом о изменама и допунама Закона о иновационој делатности („Службени гласник РС“, број 55/13) извршене су измене са циљем да се изврши усклађивање са Законом о контроли државне помоћи („Службени гласник РС“, број 51/09), као и ради измене начина на који је уређен Фонд за иновациону делатност и ради додатног прецизирања појединих одредаба.

Према Плану рада Владе Републике Србије за 2021. годину предвиђено је доношење новог закона о иновационој делатности којим се омогућава укључивање иновационог система Републике Србије у Европски истраживачки простор и Иновациону унију, иновациони систем се усмерава према истраживањима која за резултат имају иновативне производе и процесе који подстичу привредни и друштвени развој, планира се и отклањање препрека за приступ финансијским средствима, омогућава се програмско финансирање у циклусима од једне и три године и даје се подстицај трансферу технологија у привреду. Нови предлог Закона којим се регулише иновациона делатност представља модеран закон који свој садржај ставља у функцију ефикасног националног система иновација. Нацрт новог закона сачинило је Министарство просвете, науке и технолошког развоја на иницијативу кабинета председнице Владе и у непосредној сарадњи са надлежним органима, институцијама, стручњацима из области иновационе делатности, као и кроз активну сарадњу са свим заинтересованим странама.

Стратегија научног и технолошког развоја Републике Србије за период од 2021. до 2025. године, са мотом „Моћ знања“ („Службени гласник РС“, број 10/2021) представља стратешки инструмент за унапређење квалитета живота грађана Србије помоћу науке и технолошког развоја. Стратегија препознаје знање и иновације као поуздан темељ за будући економски напредак и раст стандарда грађана, развој образовања и очување

здравља, безбедности и националног идентитета у Републици Србији. Стратегијом је предвиђено пружање одговора на питање како се може унапредити квалитет живота грађана помоћу науке и технолошког развоја, јер знање је поуздани темељ за будући економски напредак, развој образовања и очување здравља, безбедности и националног идентитета у Републици Србији. Како би се створили предуслови за подизање нивоа технолошке спремности од основних идеја до готових производа и услуга потребно је прилагодити постојећи законски оквир у Републици Србији динамичним глобалним променама у оквиру иновационог сектора, што се односи на стварање оквира за нове финансијске моделе, као и на прилагођавање постојећег система новим облицима инфраструктурне подршке. У складу са предметном стратегијом, ово се постиже кроз подршку научноистраживачким организацијама, стартап и високо-технолошким компанијама, као и кроз стимулативне мере сарадње привреде и науке.

Постојећи Закон о иновационој делатности је пре свега усмерен на иновације које настају у оквиру научноистраживачког рада, односно на трансфер технологије из науке у привреду. Предложеним новим законом ће се омогућити да се боље искористе развојне могућности у погледу иновација приватног сектора, јер ће бити подстакнуте повољнијим правним оквиром. Дакле, циљ је да се задржи установљен систем подршке трансферу технологија, али да се паралелно уз њега постави и систем подршке развоју иновација које се развијају ван научноистраживачког рада – са фокусом на подршку стартапима.

Тај циљ је препознала и Влада Републике Србије која је дана 4.2.2021. године основала Радну групу за израду Предлога стратегије развоја стартап екосистема Републике Србије од 2021. до 2025. године са циљем да се стартапима омогући приступ предузетничком капиталу (енгл. *venture capital*), да се формално и неформално образовање искористе за унапређење пословних и високотехнолошких знања, подстакну високотехнолошка истраживања и иновације, и др.

За испуњавање предметних циљева неопходно је да стартапи прво нађу своје место у правном оквиру, да их држава препозна, те да се након тога уведу подстицајне мере – како економске тако и процедуралне. Први корак у томе јесте омогућавање стартапима да се, на добровољној основи, региструју у Регистру субјеката националног иновационог система, што би им омогућило да се без додатних процедура легитимишу пред државним органима (и другим субјектима – пре свега инвеститорима). У следећем кораку ће надлежни органи Републике Србије, аутономне покрајне или јединице локалне самоуправе, као и свако правно лице које управља и/или располаже јавним средствима, моћи да искористе податке из предметног регистра да, на једноставан начин, подрже субјекте националног иновационог система, укључујући стартапе.

Постојећи закон препознаје пословно-технолошке инкубаторе, стартапима пружају услугу стављања на располагање пословног простора, административних, техничких и других услуга. Предлог закона уместо пословно-технолошких инкубатора уводи појам организације подршке стартапима, чији је задатак да подржи стартапе у свим фазама развоја.

Такође, у циљу подршке стартапима, предлог закона препознаје и пословне анђеле – инвеститоре у иновациону делатност који у стартап улажу финансијска средства. Поред финансијских средстава пословни анђели често стартапима на располагање стављају и своје знање, искуство и мрежу контаката, а укључивање репутабилног пословног анђела у пословање стартапа представља сигнал потенцијалним пословним партнерима да је

стартап перспективан. Како би се олакшао повезивање стартапа и пословних анђела и како би се пословним анђелима омогућила институционална подршка предвиђено је да они на добровољној бази могу да се упишу у Регистар субјеката националног иновационог система.

Са циљем постизања боље сарадње са приватним сектором, вођење поменутог Регистра субјеката националног иновационог система је поверено Фонду за иновациону делатност, који има највише искуства у пружању подршке субјектима иновационе инфраструктуре из приватног сектора.

При разматрању других могућности за испуњавање описаних циљева у вези са иновационом делатношћу утврђено је да ове проблеме није могуће решити без прописивања новог законског оквира, будући да предметне измене није било могуће увести изменом подзаконских аката.

Доношење новог закона је најбоље решење јер се на систематичан и целовит начин, уз поштовање начела правне сигурности и владавине права, уређује материја коју само законодавац може уредити, а то су пре свега увођење нових субјеката националног иновационог система и уређивање њихових међусобних односа у оквиру тог система и проширење делатности Фонда за иновациону делатност.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

Чланом 1. утврђен је предмет уређивања овог закона. Њиме се уређују циљеви и организација примене научних сазнања, техничких и технолошких знања и проналазаштва у функцији унапређења производа, процеса и услуга као покретача развоја Републике Србије, а посебно субјекти националног иновационог система, организација и надлежности Фонда за иновациону делатност, финансирање иновационе делатности и економске подстицајне мере и регистар субјеката националног иновационог система.

Чланом 2. дефинисано је значење појмова у смислу овог закона. Најзначајнији међу њима су појмови национални иновациони систем, иновациона делатност, иновација, субјекат националног иновационог система, иновативни субјект, субјекти иновационе инфраструктуре, инвеститор у иновациону делатност и пословни анђео.

Национални иновациони систем је дефинисан као скуп организација, институција, субјеката националног иновационог система и њихових веза у функцији развоја иновационе делатности у Републици Србији.

Иновациона делатност је дефинисана тако да подразумева активности које се предузимају ради стварања нових производа, технологија, процеса и услуга или значајне измене постојећих, а у складу са потребама тржишта.

Иновација је дефинисана као примена новог или значајно побољшаног производа, процеса или услуге са циљем стварања нове додате вредности, и као таква може бити иновација производа, иновација процеса, иновација организације или маркетиншка иновација.

Субјекат националног иновационог система дефинисан је тако да обухвата иновативне субјекте, субјекте иновационе инфраструктуре, као и инвеститоре у иновациону делатност.

Иновативни субјект је дефинисан као привредно друштво, огранак привредног друштва, друго правно лице, део правног лица, предузетник, физичко лице или скуп физичких лица који развија иновације, односно пласира своје или туђе иновације на тржиште или у употребу.

Субјекти иновационе инфраструктуре су дефинисани као правна лица која иновативним субјектима пружају стручну, административну, логистичку и другу подршку да своју иновацију развију, ставе у употребу и пласирају на тржиште, а чија је кључна улога стварање окружења за сарадњу науке и привреде.

Инвеститор у иновациону делатност је дефинисан као правно или физичко лице које улаже финансијска средства у иновативне субјекте и/или у субјекте иновационе инфраструктуре.

Пословни анђео је дефинисан као инвеститор у иновациону делатност који у стартап улаже финансијска средства.

Чланом 3. су иновационе политике дефинисане тако да обухватају постављање циљева и обезбеђење системских услова за стварање, развој и примену иновација. Истим чланом је прописано и да су иновационе политике садржане у документима јавне политике које утврђује Влада у складу са законом који уређује плански систем Републике Србије, као и да те јавне политике Влади предлаже Министарство надлежно за научноистраживачку делатност, технолошки развој и иновациони систем (у даљем тексту: Министарство).

Чланом 4. је прописано да се иновационе политике реализују се путем програма подршке и подстицајних мера намењених иновативним субјектима и субјектима иновационе инфраструктуре, као и на друге начине у складу са овим законом, као и да надлежно министарство обезбеђује услове и прати реализацију истих, а по потреби предлаже Влади мере за отклањање уочених проблема.

Чланом 5. је прописано да су приватни и јавни сектор равноправни у обављању иновационе делатности, као и у коришћењу програма подршке и подстицајних мера.

Чланом 6. је предвиђено да је Министарство одговорно за утврђивање и реализацију иновационих политика, подстицање развоја иновационе делатности, трансфера знања и технологија у привреду, као и за развој и унапређење националног иновационог система у Републици Србији.

Чланом 7. су уређени послови које обавља Министарство, а који између осталог обухватају предлагање докумената јавне политике у области иновационе делатности и програме подршке иновативним субјектима и субјектима иновационе инфраструктуре Влади, праћење реализације постојећих активности у националном иновационом систему и предлаже програме у складу са развојним потенцијалом Републике Србије, доношење одговарајућих аката ради извршења овог закона, и др.

Чланом 8. је прописано да Министар надлежан за научноистраживачку делатност, технолошки развој и иновациони систем (у даљем тексту: министар) може

образовати посебна тела за праћење и подстицање иновационе делатности у посебним областима и привредним гранама, као и да Министар образује Мрежу научно-технолошких паркова као саветодавно тело.

Члан 9. уређује послове и организацију Фонда за иновациону делатност, те се у њему наводи да он обавља послове подстицања и финансирања развоја иновационе делатности, и то не са циљем стицања добити већ са циљем развоја иновационе делатности. У овом члану се такође уређује да је седиште Фонда за иновациону делатност у Београду, као и да уколико се пословањем Фонда за иновациону делатност оствари добит, целокупни износ добити остаје у Фонду за иновациону делатност и користи се за финансирање основне делатности.

Чланом 10. је уређено да Фонд за иновациону делатност стручне и развојне послове у области спровођења иновационих политика, уз истицање послова које Фонд за иновациону делатност нарочито обавља, што укључује обезбеђивање и управљање финансијским средствима из националних, међународних и других извора у циљу спровођења иновационих политика, подстицање развоја капацитета субјеката националног иновационог система, вођење регистра субјеката националног иновационог система, и др. Утврђено је да Фонд за иновациону делатност регистар субјеката националног иновационог система води као поверен посао. Овим чланом је такође утврђено да Фонд за иновациону делатност приликом обављања описаних послова може од субјеката националног иновационог система захтевати достављање одговарајуће документације, укључујући и доказе који се односе на податке из казнене евиденције.

Чланом 11. је утврђено да Фонд за иновациону делатност доноси годишњи програм рада и финансијски план за његово спровођење, које усваја Управни одбор, при чему на годишњи програм рада сагласност даје Министарство. Такође је утврђено да Фонд за иновациону делатност доставља Министарству извештај о остваривању програма рада за протеклу годину, најкасније до 31. марта текуће године.

Чланом 12. су утврђени извори прихода Фонда за иновациону делатност, који између осталог укључују средства буџета Републике Србије, средства остварена по основу реализације иновације чији је развој финансирао Фонд за иновациону делатност, средства остварених по основу продаје свог удела у власништву привредног друштва, алтернативног инвестиционог фонда и других организација стечених улагањем Фонда за иновациону делатност у развој иновација, и др.

Чланом 13. је утврђено да се средства Фонда за иновациону делатност користе за пружање подршке и подстицаја субјектима националног иновационог система, пружање подршке и подстицаја за реализацију заједничких иновационих пројеката од стране привредних друштава и научноистраживачких организација, улагање у привредна друштва, алтернативне инвестиционе фондове и друге организације, у циљу развоја иновација и за остваривање делатности Фонда за иновациону делатност.

Чланом 14. је утврђена унутрашња организација Фонда за иновациону делатност, односно да су његови органи Управни одбор, Директор и Надзорни одбор. Овим чланом је такође утврђена структура тих органа и начин избора.

Чланом 15. је утврђено да Фонд за иновациону делатност има статут и друге опште акте у складу са законом и статутом, као и да статут доноси Управни одбор Фонда

за иновациону делатност, уз сагласност Владе. Овим чланом је такође утврђен обим материје коју обухвата статут.

Чланом 16. је уређена могућност промене правне форме Фонда за иновациону делатност, односно предвиђено је да Управни одбор може, уз сагласност Владе, донети одлуку о промени правне форме Фонда за иновациону делатност. Такође је предвиђено да, ако се донесе одлука о промени правне форме Фонда за иновациону делатност, мора да се обезбедити да учешће државног капитала у капиталу Фонда за иновациону делатност буде најмање 51%.

Чланом 17. је уређено да иновативни субјекти могу бити центри носиоци иновационе делатности, стартапи, спинофови и други иновативни субјекти.

Чланом 18. је уређено да су центри носиоци иновационе делатности развојно-производни центар, истраживачко-развојни центар, иновациони центар и центри за трансфер технологија.

Чланом 19. је уређено да је развојно-производни центар иновативни субјекат који ствара иновације, примењује нове технологије, врши пласман производа, услуга и технологија, заснованих на сопственом иноваторском раду и развоју.

Чланом 20. је уређено да је истраживачко-развојни центар иновативни субјекат у ком се обављају примењена и развојна истраживања, стварају иновације и врши пласирање нових знања и технологија, у сопствену производњу и услуге или у производњу и услуге других привредних субјеката.

Чланом 21. је уређено да је иновациони центар иновативни субјекат у ком се на оригинални и систематски начин примењују сопствени и туђи научни резултати и савремени технолошки процеси ради стварања иновација, развоја прототипа, нових производа, процеса и услуга или побољшања постојећих у одређеној области и истовремено врши трансфер знања и технологија у производњу и услуге других привредних субјеката.

Чланом 22. је уређено да је центар за трансфер технологија иновативни субјекат основан у саставу универзитета ради обављања послова трансфера технологија. Истим чланом је уређено да трансфер технологија обухвата трагање за идејама и партнерима за процену и комерцијализацију иновација, подршку у вези са управљањем интелектуалном својином, као и подршку при пласману иновација на тржиште.

Чланом 23. је уређено да је стартап новоосновано привредно друштво или предузетник које обавља иновациону делатност и које има потенцијал брзог и великог раста.

Чланом 24. је уређено да је спиноф стартап који је основало постојеће правно лице са циљем комерцијалне експлоатације иновација, као и да је спиноф научноистраживачке организације стартап основан са циљем комерцијалне експлоатације иновација проистеклих из научноистраживачког рада.

Чланом 25. је уређено да су други иновативни субјекти сви иновативни субјекти који нису центри носиоци иновационе делатности, стартапи, ни спинофови, као и да се други иновативни субјект може уписати у Регистар иновативних субјеката, у складу са законом.

Чланом 26. је утврђено да субјекти иновационе инфраструктуре могу бити организовани као организација подршке стартапима, научно-технолошки пар и као други субјекат иновационе инфраструктуре.

Чланом 27. је уређено да је организација подршке стартапима привредно друштво чија је основна делатност спровођење програма подршке стартапима, као и стављање на располагање пословног простора, административних, техничких и других услуга стартапима, са циљем развоја иновационе делатности. Овим чланом је такође уређено да се права и обавезе корисника услуга и организације подршке стартапима уређују међусобним уговором, као и да сви субјекти који користе услуге организације подршке стартапима стичу статус корисника организације подршке стартапима.

Чланом 28. је између осталог уређено да је научно-технолошки парк привредно друштво чији је циљ подстицање економског развоја кроз промоцију и развој иновационе делатности путем стимулације и управљања токовима знања и технологија између универзитета, научноистраживачких организација, привредних субјеката и тржишта, као и путем олакшавања креирања и раста иновативних привредних субјеката кроз програме инкубације и подршку формирању спинофова, као и да научно-технолошки парк пружа и друге услуге са циљем подстицања иновационе делатности.

Чланом 29. је уређено да научно технолошки парк, између осталог, може да пружа услуге омогућавање коришћења пословног простора и телекомуникационе инфраструктуре, административне услуге, услуге повезане с пласирањем иновација, обуке и тренинге, услуге пословног саветовања и услуге повезане с правима интелектуалне својине.

Чланом 30. је уређено да је други субјекат иновационе структуре правно лице које обезбеђује подршку за реализацију иновационе делатности, а које није организација подршке стартапима ни научно-технолошки парк, као и да министар може да установи више категорија других субјеката иновационе инфраструктуре.

Чланом 31. је прописано да Република Србија, аутономна покрајина, јединице локалне самоуправе, привредна друштва, научноистраживачке и образовне организације, друга правна и физичка лица, у складу са законом, могу бити оснивачи или суоснивачи субјеката иновационе инфраструктуре.

Чланом 32. је прописано да се на права интелектуалне својине која су настала као резултат истраживања у акредитованој научноистраживачкој организацији финансираној средствима из буџета Републике Србије примењује се закон који уређује систем науке и истраживања.

Члановима 33. и 34. је утврђено да се ради остваривања циљева иновационих политика могу користити средства буџета Републике Србије, аутономне покрајине и јединица локалне самоуправе, као и средства међународних финансијских организација.

Чланом 35. је уређено да надлежни органи Републике Србије, аутономне покрајне или јединице локалне самоуправе, као и свако правно лице које управља и/или располаже јавним средствима, може, ради остваривања циљева иновационих политика, установити подстицајне мере за субјекте националног иновационог система.

Чланом 36. је уређено да надлежни органи Републике Србије, аутономне покрајне или јединице локалне самоуправе, као и сваки ималац јавног овлашћења може, у циљу развоја иновационе делатности, установити стимулативне процедуре и поступке који би се примењивали на субјекте националног иновационог система, у циљу олакшаног обављања иновационе делатности.

Чланом 37. је уређено да Влада, на предлог министра, а ради подршке субјектима иновационе инфраструктуре и/или иновативним субјектима у развоју иновативних производа и услуга, подстицаја примене и комерцијализације научноистраживачких резултата, подршке коришћењу савремених технологија и изградњи инфраструктуре иновативних субјеката, усваја циљане програме подршке за наредну буџетску годину, као и да начин реализације појединог програма иновационе делатности прописује министар. Овим чланом такође је уређено да начин реализације појединог програма иновационе делатности прописује министар.

Чланом 38. уређено је да се реализација програма циљане подршке врши путем пројеката, као и да у случају када један пројекат реализује више организација оне међусобним уговором одређују носиоца реализације пројекта.

Чланом 39. је уређено да Министарство води јавно доступну евиденцију пројеката у оквиру циљаних програма, као и да по завршетку периода предвиђеног за реализацију пројеката у оквиру циљаних програма, у року од 30 дана, учесници на пројекту достављају Министарству извештај о постигнутим резултатима.

Чланом 40. је уређено да министар прописује услове конкурисања на пројектима у оквиру циљаних програма, услове финансирања пројеката у оквиру циљаних програма и поступак евиденције, презентацију садржаја и постигнутих резултата на пројектима у оквиру циљаних програма.

Чланом 41. је уређено да контролу наменског трошења средстава буџета Републике Србије и реализације пројеката у оквиру циљаних програма Министарство врши у складу са уговором којим се одобрава суфинансирање иновационе делатности буџетским средствима, у складу са овим законом.

Чланом 42. је између осталог уређено да Фонд за иновациону делатност води регистар субјеката националног система, уз подршку службе Владе која је надлежна за пројектовање, усклађивање, развој и функционисање система електронске управе, да се у тај регистар уписују иновативни субјекти, субјекти иновационе инфраструктуре и пословни анђели и да субјекти националног иновационог система нису обавезни да се упишу у предметни регистар.

Чланом 43. је утврђено да аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе подносе Министарству годишњи извештај о резултатима и стању иновационе делатности на својој територији, као и утрошку сопствених буџетских средстава за ту намену, а што представља саставни део укупног годишњег извештаја о стању иновационе делатности у Републици Србији, као и да садржај и рок за достављање предметних годишњих извештаја прописује министар.

Чланом 44. предвиђено је да Фонд за иновациону делатност, основан Законом о иновационој делатности („Сл. Гласник РС“ бр. 110/2005, 18/2020 и 55/2013), наставља да ради у складу са овим законом, да сви уговори које је Фонд за иновациону делатност

потписао до дана ступања на снагу овог закона остају на снази до истека рока на који су закључени, као и да именовани чланови Управног одбора, Надзорног одбора и Директор настављају да обављају функцију до истека мандата.

Чланом 45. уређено је да ће Фонд за иновациону делатност сва лица која су на дан почетка примене овог закона уписана у Регистар иновационе делатности без одлагања уписати у Регистар субјеката националног иновационог система, као и да ће при вршењу тог уписа пословно-технолошки инкубатори бити уписани као организације подршке стартапима.

Члановима 46. и 47. је уређено да ће Фонд за иновациону делатност ускладити организацију и начин рада у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона, као и да ће Министарство и Фонд за иновациону делатност усвојити одговарајуће прописе и ускладити организацију и начин рада у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Члановима 48. и 49. је уређено да овај закон ступа на снагу осмог дана од објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“, као и да датумом почетка примене овог закона престаје да важи Закон о иновационој делатности („Сл. гласник РС“ бр. 110/05, 18/20 и 55/13).

IV. СРЕДСТВА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

За спровођење овог закона није потребно обезбедити средства у буџету Републике Србије, односно буџету аутономне покрајине и јединица локалне самоуправе.